

Ex libris

In november 2016 hield Theo Adriaanse uit Oosterhout (NB) een tentoonstelling op de verzamelbeurs in Eerde met zijn verzameling zandlopers en in februari 2018 met zijn verzameling psaligrafie. De verhalen over deze verzamelingen staan in de betreffende 'Verzamelaar', op www.moetjekijken.nl en op de website van de verzamelbeurs. De laatste keer zei Theo "als je weer eens een tentoonstelling zoekt neem dan gerust contact met me op. Ik heb nog genoeg verzamelingen." Op zondag 27 januari 2019 houdt Theo een tentoonstelling op de verzamelbeurs in Eerde met zijn verzameling ex librisen.

Alle verzamelingen van Theo zijn voortgekomen uit zijn verzameling zandlopers. Hij verzamelt al ruim 22 jaar zandlopers en heeft inmiddels een verzameling van 5.900 zandlopers opgebouwd. Hij heeft ook heel veel afbeeldingen van zandlopers en die hebben weer geleid tot nieuwe verzamelingen, zoals deze.

Ex libris wil zeggen uit de boeken of bibliotheek van. Het is een eigendomsmerk dat voor in boeken wordt geplakt, gedrukt of gestempeld om aan te geven wie de eigenaar is van het boek. Theo had er al een paar in zijn verzameling zitten toen een kennis van hem op de computer een eigen ex libris voor hem ontwierp. Die attendeerde hem er op dat er volop ex librisen met zandlopers waren, maar dat viel Theo toch wat tegen. Die kennis had een opdracht gekregen om voor iemand een ex libris te ontwerpen en daarom maakte hij er voor Theo ook maar gelijk een. Theo heeft wel een paar afdrucken van zijn eigen ex libris, maar hij heeft hem nooit als zodanig gebruikt.

VERZAMELAAR VAN DE MAAND JANUARI 2019

Theo gaat vaak op rommelmarkten op zoek naar zandlopers en afbeeldingen daarvan. Zijn ervaring is dat als je dan 1 boek koopt, handelaren dan gelijk denken dat zal wel iets bijzonders zijn. Meestal koopt hij daarom een hele stapel boeken tegelijk. Zijn ervaring is dat je een boek op de rommelmarkt vaak voor € 0,50 koopt en als er een ex libris in staat kost het sowieso al minstens € 1,00, want dat is voor de verzamelaars. Stempels van scholen en bibliotheken zijn in feite ex libris en ze worden ook door Theo verzameld.

Hij zag eens op een rommelmarkt een map liggen die halfvol was met ex libris, 6 daarvan waren met een zandloper. Hij was bang dat als hij alleen die 6 met een zandloper zou willen kopen dat die dan in verhouding veel duurder zouden zijn dan de hele map. Hij kocht toen maar de hele map. Deze map bleek een bijzondere aanvulling op zijn verzameling te zijn. Hij bevatte correspondentie van een Belgische mevrouw Maria Marques die ex libris verzamelde en ze zelf ook ontwierp. Zij ruilde de door haar ontworpen exemplaren met een mede verzamelaar uit Nieuw Zeeland. De map bevatte niet alleen de ex libris maar ook de bijbehorende correspondentie.

Inmiddels heeft Theo zo'n 800 ex libris zonder zandloper in zijn verzameling. Het grootste deel van zijn verzameling zit in 5 mappen die helemaal vol zitten. Ex libris zijn over het algemeen niet erg groot. Soms kunnen er wel 20 op een pagina. Ongeveer 30 exemplaren heeft hij in fotolijstjes zitten en verder heeft hij een aantal oude en moderne boeken met ex libris.

Het oudste ex libris in de verzameling van Theo dateert ongeveer uit 1800. Het zit nog in een boek. Als Theo een boek met een ex libris toevoegt aan zijn verzameling dan laat hij de ex libris in het boek zitten. Hij gaat ze er niet uitscheuren om ze in een map te doen. Het boek waar de oudste ex libris in zit is ouder, maar hij vermoedt dat de ex libris later aan het boek is toegevoegd. De oudst bekende ex libris dateren uit 1470-1480 (kort na de uitvinding van de boekdrukkunst). Vaak bevat een ex libris een afbeelding van een wapen, een hobby, of een beroep en het moet de naam van de eigenaar bevatten. Soms bevat het een persoonlijke spreuk of motto. Ambachtslieden en kunstenaars werden ingehuurd om een persoonlijk ex libris te ontwerpen. Er zijn allerlei technieken gebruikt om ze te ontwerpen. Er wordt onder andere gebruik gemaakt van houtsnede, kopergravure, lithografie en zeefdruk. Het zijn kleine kunstwerkjes. Eerst werden ze vooral gebruikt door adelen en de geestelijkheid in waardevolle boeken.

In de 19e en 20e eeuw was het verzamelen van ex libris heel populair. Daardoor ontstond ook de massaproductie van ex libris. Anton Pieck heeft er 10 verschillende gemaakt. De afbeeldingen werden verkocht in doosjes met misschien wel 50 plaatjes, maar ieder doosje had maar 1 soort. Daardoor moest de verzamelaar 10 doosjes kopen of ze ruilen om de verzameling compleet te maken. Bij deze ex libris was een lege ruimte waar men zijn naam in kon schrijven, drukken, typen of stempelen. Deze zijn zo massaal gemaakt dat ze nooit erg waardevol zullen worden. De verzamelaars zijn vooral op zoek naar oude unieke exemplaren die speciaal door kunstenaars gemaakt werden.

Meer afbeeldingen van deze verzameling kunt u zien op www.moetjekijken.nl.

Verzamelbeurs

Als u meer van deze verzameling wilt zien of weten, kom dan op zondag 27 januari 2019 naar de verzamelbeurs in Eerde. Daar liet Theo Adriaanse zijn verzameling ex libris zien.

Update: Theo Adriaanse is op 22 september 2023 overleden.

Door Hannie van Duijnhoven, secretaresse van de afdeling Zuid Nederland